

Kraft til at opfylde vore Pligter og udholde vore Trængsler

Taler
Fredrik Wettergreen

Dato
4 mars 1814

Sted
Borre Hovedkirke

1 I din Faderhaand, evige Gud! nedlægge vi paa denne høitidelige Andagtsdag
vort elskte Norges Skjæbne, dets almindelige Nød, dets almindelige Sorg, og
tillidsfuld bede vi Dig: Herre, velsign og bevar dit Folk! I din Haand, almægtige
Verdens-Regjerer! hvilte Lykke og Ulykke, Fred og Krig, Liv og Død. Dig
5 anraaber den sukkende Menneskehed, det hele Land, disse Menigheder, fulde af
Haab og Tillid: Herre! vær vor Gud, som Du var vore Fædres Gud, vær med os,
som Du var med vore Fædre, forlad os ikke Hjælpeløse! Dig, algode Fader!
anbefale vi vor Sag. Overbeviiste om dens Retfærdighed, forlade vi os trygt paa
dit hulde Forsyns Varetægt og Beskjærmelse. Din Trøstens Aand vække Tillid i
10 vor Barm, at vi aldrig, end ikke i de mørkeste Øieblikke, tabe Haabet om din
almægtige Bistand. Maatte vi kun i vor nærværende Stilling vise en Tænkemaade
og et Forhold, som er os som Mennesker og Christne værdig! Maatte vi ved sand
Fædrelandskjærlighed, ved ægte Borgersind, ved mandig Taalmodighed i vore
Trængsler, ved virksom Deeltagelse i vore lidende Brødres Nød, gjøre os værdige
15 til din naadige Hjælp og Beskjærmelse! Herom bede vi Dig for Jesu Skyld: Vor
Fader, Du som er i Himmelen.

20 Nærværende høitidelige Andagtsdag, som Landets Regent, Prinds Christian
Frederik har anordnet under Navn af en almindelig festlig Bededag, udmærker
sig fremfor andre kirkelige Fest-og Andagts-Dage ved en dobbelt Bestemmelse
og Betydning. Paa denne Dag skal det hele Land, Landets høie Styrer, Landets
Undersaatter og Børn, Høie og Lave, Rige og Fattige, Alle skal nedknæle for
25 Ham, Kongernes Konge, Herrerne Herre, erkjende hans almægtige Styrelse,
hylde og adlyde hans hellige Ord og Villie, tilbede sig hans beskjærmende
Varetægt i vort elskede Fødelands betænkelige Stilling. Det hele Land skal
ydmyge sig for den ene vældige, hellige og evige Gud, som har grundfæstet

Men paa denne høitidelige Dag skal ogsaa et Budskab, et saare sørgeligt Budskab forkyndes hele Landet. Det faldt i min Lod at fremkomme med dette Budskab for disse Menigheder. Ikke uden Vemodsfølelse opfylder jeg den tunge Pligt, at meddele Eder dette Sorgens Budskab, der maa saare enhver tænkende og følende Fædrenelandets Ven. Det ærværdige Baand, som Kjærlighed bandt, som fire fulde Aarhundreder have helliget, Baandet imellem Nor og Dana er sønderrevet; Foreningen imellem Danmark og Norge er ophævet, denne Forening, for hvis Vedligeholdelse vore Fædre saa ofte have feget og blødet, og som i det Hele har omslynget os med Held. Af alle de Regenter, som siden fjerde Christians Dage have siddet paa Tvillingrigets Throne, og ved sin Kjærlighed og Hengivenhed til Norge og Norges Sønner have fortjent Navn af Folkets Fædre, var neppe Nogen det hæderlige Navn af det Norske Folks Fader mere værdig, end Frederik den Sjette. Alle Kongerne af den oldenborgske Stamme vare vel gode Regenter, alle søgte de vistnok at fremme vort Norges Vel; men hvo har søgt med den varme Redebonhed, som Frederik den Sjette, at forekomme ethvert af vore Ønsker? Han skjenkede Norge i dets eget Skjød en Høiskole, hvori Landets Børn kunne dannes til oplyste og nyttige Borgere for Staten; han bød Levnetsmidler at leveres os til lettere, billigere Priser, end de kunde faaes for selv i det Land, som frembragte dem; hans uafadelige, uafbrudte Omhu for Norge viste, at Normanden stedse laae nær hans Hjerte. I hvor forskjellige end vore Meninger kunne være om det politiske System, Kongen i de senere, for Danmark vanskelige Aar fulgte, maa dog enhver retskaffen Normand erkjende, at han med Faderkjærlighed elskede det Norske Folk. Kunne vi da uden Taknemmeligheds hellige Følelser erindre ham, den eiegode Sjette Frederik, hvis Hjerte slog saa varmt for Norge, som for ikke lang Tid tilbage i en sand Faders Tone erklærede: «aldrig at ville bortbytte sit elskede Norske Folk». Og dog maatte han, den ulykkelige Konge, udtømme Lidelsernes bitterste Kalk; dog maatte han, tvungen af fiendtlig Overmagt, indgaae en Fred, hvis Betingelse var smertelig for hans ømme Hjerte; han maatte opofre Norge og det ham saa dyrebare Norske Folk; han maatte afstaae sin Ret til Norges Throne til Sverrigs Konge.

[Kongens aabne Brev om Norges Afstaaelse til Sverrig oplæstes.]

Enhver Skilsmisse er tung, er smertelig; men dobbelt tung, dobbelt smertelig er Skilsmissen fra den vi elsker og som har fortjent vor Kjærlighed. Ikke uden

Vemodsfølelse, ikke uden den inderligste Bedrøvelse kunne vi tænke derpaa.

70 Sørgelig er den Afsked, Kongen i den nyligen forelæste Skrivelse tager med os, og høist smertelig maa den have været for hans blide Sjel. Men hvilken Trøst for os Normænd, at vi paa ingen Maade, ved ingen Brøde have bidraget til denne Skilsmisse; hvilken Beroligelse for os, at Kongen giver os det hædrende Vidnesbyrd, at vi vare ham, som hans Fædre, troe, troe og hengivne selv under

75 de største Trængsler og Gjenvordigheder, der nogensinde kunne møde et Folk! Hvilken Hæder for os, at Kongen, idet han tager Afsked med os, elsker os og anseer os værdige til sin Kjærlighed. Aldrig ville vi glemme Frederik den Sjette og hans Velgjerninger imod Norge; aldrig ville vi glemme det ædle Danske Folk, som selv i Nødens Tid har givet os talende Beviser paa Kjærlighed og trofast

80 Venkab; aldrig ville vi glemme, at mange gode og elskværdige Mennesker af den Danske Nation have levet og leve endnu iblandt os, og gjøre sig i høi Grad fortjente af Norge. Men fordi Kongen blev nødtvungen til at afstaae Norges Krone til Sverrigs Konge, skulle vi derfor villigen underkaste os dennes Herredømme? Hvad Ret har Sverrigs Monarch til Norge? Har han ved Fødsel, Arverettighed, i ærlig Kamp eller paa nogen ærefuld Maade faaet Adkomst

85 dertil? Nei ingenlunde; han har paa den uretfærdigste, foragteligste Maade søgt at forskaffe sig Ret til dets Besiddelse. Han har solgt, solgt for Penge sine egen Folk, ladet dem slagte og opofre i fremmede Lande, for at forskaffe sig mægtige Allierede, der med overlegen Magt have overfaldet det uskyldige Danmark og truet det med Undergang. Han har, den Svenske Konge, tilladt Sverrigs Havne

90 at aabnes for de os fratagne Levnetsmidler, og i stedet for at aabne sit eget Hjerte og sit Folks Hjerter til Deeltagelse i vor Nød, i vor haarde Trang, har han forøget vore Lidelser, har han søgt at udhungre os. Og en saadan Konge, en saadan Regjering skulde vi villigen underkaste os? Nei, vi maatte da være vanslægtede

95 fra vore Forfædre, der saa ofte stode, strede og faldt med Hæder for gamle Norges Ære. Vi maatte være dybt sjunkne, naar vi feige kunde overlevere vort gamle Norge vanæret til vore Efterkommere, dette elskede Land, hvis uplettede Hæder Fædrene med deres dyrebare Blod have fra umindelige Tider hævdet. Evig Skændsel vilde brændmærke vort Minde, naar vi med foragtelig Slave-Aand

100 bøiede vore Halse under Voldsmænds Aag. Nei, Gud være lovet! at den Aand, det Mod, den Kraft, som besjelede vore gjæve Forfædre, endnu lever iblandt os. Gud være lovet, at Norge endnu har Sønner, som føle varmt for det Land, der fødte og opdrog dem! Et saadant Folk kan og vil ikke lade sig undertrykke; et saadant Folk kan og vil ikke bære vanærende Lænker; et saadant Folk har Mod

105 til at vove Lov og Blod, at taale, lide og opofre Alt for et elsket Fødeland. Og Held os, mine Brødre! at Forsynet i vor nærværende betænkelige Stilling har

sendt os en Fyrste, der er udrustet med de herligste Egenskaber til at regjere et Folk. Held os, at Forsynet har givet os i Prinds Christian Frederik en Regent, der
110 er prydet med Viisdom, Retfærdighed og Dyd, som elsker det Norske Folk og som af Kjærlighed til gamle Norge vil opofre Alt for dets Ære og Selvstændighed. Hører Regenten selv tale, mine Venner!

[Herpaa læstes Prindsens aabne Brev til det Norske Folk, samt hans
115 Kundgjørelse.]

I have nu hørt Regentens kraftfulde Ord, hans mandige Opfordring, hans ædle Beslutning, at forblive iblandt os, at dele Farer og Møie med os, for at hævde gamle Norges Selvstændighed. Gud velsigne og lønne hans Møie og Opofrelse
120 for det Norske Folks Held! Gud styrke ham med Kraft fra det Høie! -- O, hvilken ægte Normand vil ikke vove Liv og Blod for et elsket Fødeland, naar det gjælder dets Ære og Selvstændighed. Hvilken ægte Normand vil ikke med Hjertets hele Oprigtighed og af Hjertets Fylde sværge, at hævde gamle Norges Selvstændighed og indtil sidste Blodsdraabe at forsvare det. Men, idet vi nu
125 beslutte at aflægge denne høitidelige Eed, da lader os betænke, at det ei er for svage, dødelige, kortsynede Mennesker, vi sværge; men for Ham, den alvidende Hjertekjender, der skuer Hjerter og prøver Nyre, for Ham, den Retfærdige, der med Retfærdighedens Arm vil straffe Meenederen, Løgneren og den Falske. -- Efter Regentens Befaling opfordrer jeg Eder da alle Indvaanere af Borre- og
130 Nyekirke-Menigheder: «Sværge I, at hævde Norges Selvstændighed og at vove Liv og Blod for det elskede Fædreland?» da sværger med opløftede Fingre til Ham, eders Gjengjælder og Dommer! «Vi sværge, saasandt hjælpe os Gud og hans hellige Ord!»

135 Almægtige! Du, hvis Kraft er mægtig i de Svage, Du styrke os Alle til at holde vor Eed ubrødelig. Amen. I Jesu Navn, Amen.

[Herpaa oplæstes de af Biskoppen forfattede Bønner.]

140 Guds Ord, Religionen, som lærer Jordens Mægtige at tilbede en Herre, hos hvem der er ingen Persons Anseelse; Religionen, som værner om Thronen, idet den danner Statens Borgere til gudfrygtige, troe og lydige Undersaatter; Religionen alene er det, som kan knytte Baandet fast imellem Regenten og Folket. Ringeagt for Religionen, Religionens Forfald er Sædernes, og Sædernes
145 Forfald er Statens, er Landets Undergang. Agtelse for Religionen, for Guds

Ord, for den offentlige Gudsdyrkelse og Alt, hvad dermed staaer i Forbindelse, fremmer derimod og beforder Agtelse for Ret, Pligt, Dyd og Orden. Disse Sandheder erkjender og hylder Landets høie Styrer, derfor har han befalet, at der
150 i Dag til Folkets Opbyggelse skal holdes en passende Prædiken over en af ham selv valgt Text. Denne læses i Davids Psalme 62, 8-9 Vers, og lyder saaledes:

«Hos Gud er min Fresle og min Ære; min Styrkes Klippe, min Tilflugt er i Gud. Forlader Eder paa ham til hver Tid, kjære Folk! udøser eders Hjerter for hans
155 Ansigt; Gud er vor Tilflugt, Sela.»

Det kunde synes, mine Medchristne! som om de Christnes Troe paa det guddommelige Forsyn under offentlige, almindelige Trængsler maatte rystes i dens Grundvold; det kunde synes, at man da maatte fristes til at undskylde
160 Tvivlerens od Vantroendes frække Spørgsmaal: «Hvor er nu eders Gud?» «Hvorfor bekymrer Verdens Skaber sig ikke om Verden? hvorfor bekymrer Menneskenes fader sig ikke om sine fornuftige Skabningers Roe, Velfærd og Lyksalighed?» Men det synes og kun saaledes; thi netop i Nødens og Farens Tid føle vi mere levende end nogensinde Trang til at holde os til et høiere, usynligt
165 Væsen, som er visere end de Viseste, mægtigere end Jordens Mægtigste; vi føle da Trang til at glæde og trøste os ved en almægtig Verdens Regjerer, der ogsaa hersker der, hvor kun Mennesker synes at herske, der leder og styrer Alt med usynlig Haand: ogsaa det, som for os er mørkt og ubegribeligt. Og vi føle ikke blot Trang til denne saa veldædige Troe paa Gud og Forsynet under almindelige
170 Trængsler og Gjenvordigheder, men Grundene til denne Troe vorde just da klarere og lysere for os. Thi netop da, naar Alt, hvad hidindtil stod fast, omstyrtes, naar den Forfatning, den Stilling, Mennesker ansaae for den lykkeligste og meest velgjørende, trues med Undergang, da erfarer man, at alt Menneskeligt er menneskeligt, d. e. ufuldkomment, ubestandigt, forgængeligt,
175 da kan det tænkende Menneske ikke undertrykke denne alvorlige Tanke: «den Evige som skabte os, kan dog umulig have nedlagt den fornuftige Verdens, Menneskers Skjæbne og Styrelse i de Dødeliges svage Haand, som i Dag nedrive, hvad de i Gaar opbyggede, som nu kuldkaste, hvad de engang grundfæstede. Denne evige Strid af menneskelige Daarskaber, menneskelige Lidenskaber,
180 menneskelige Grusomheder kan umulig være givet til Priis for et blindt Tilfælde». -- Det er just Trængsler, almindelige Trængsler og Lidelser, som endnu mere befæste vort Hjerte i Troen paa Gud og Forsynet; og, jo større den Nød er, som rammer os, jo frygteligere Skjæbnens Storme rase imod os, destomere tillidsfulde udbryde vi med David i vor Text: Hos Gud er min Frelse

og min Ære; min Styrkes Klippe, min Tilflugt er i Gud.

Hvad skal da i vor nærværende Stilling give os Mod til at opfylde Pligter, Kraft til at udholde vore Trængsler? At undersøge og korteligen at besvare dette
190 Spørgsmaal, skal i nærværende festlige Stund være Gjenstanden for vor Andagt og Eftertanke.

1) Den Forsikring, vi som Christne have om en høiere Bistand, den kan give os Mod til at opfylde vore Pligter, Kraft til at udholde vore Trængsler. Hvor roligt
195 er ikke Barnet i sin Moders Arme, hvor frimodigt gaaer det ikke ved sin Faders Haand! Hvor uforfærdet er den Svage, der har sin Beskytter, sin Ven ved sin Side! Hvilken Bistand tør vi ikke trøste os ved, mine Medchristne! naar vi redeligen stræbe at leve og lide som Christne, naar vi i alle Ting opfylde vor himmelske Faders Villie? Det er den Almægtiges Bistand, vi tør trøste os ved, for
200 hvem Intet er umuligt, som kan gjøre Mere, end vi bede og forstaae at bede. Det er den Allestedsnærværendes Bistand, som aldrig er langt borte fra oss, i hvem og ved hvem vi Alle ere, leve og røres. Det er den Algodes Bistand, som ikke vil lade os fristes over vor Evne, der ikke vil paalægge os Byrder, som vi ikke skulle formaae at bære. Kunne vi mangle Mod og Kraft til at opfylde vore Pligter og
205 udholde vore Trængsler, naar vi troligen gjøre og lide, hvad Gud paalægger os at gjøre og lide i den Stilling, han har anvist os. Er Gud med os, hvad kan da være os imod? Naar Gud med sit beskyttende Forsyn vaager over os, hvilken Fare kunne vi da ikke møde? hvor forsikrede kunne vi ikke være, at han enten vil afvende den Fare, som truer os, eller hjælpe os at overvinde samme. Naar Gud
210 den Almægtige staaer os bi, hvad kunne vi da ikke udføre og lide? hvilken Pligt skulde da vorde os for tung, hvilket Offer for stort? Er ikke hans Kraft mægtig i de Svage? Vil han nogensinde forlade den, som haaber paa ham? Er hans Haand forkortet, at han ikke skulde kunne hjælpe? Og hvilke talende Beviser paa Guds beskyttende Forsyn have ikke vi modtaget? Hvilket Folk var lykkeligt som vi?
215 Den længste Fred, noget Rige endnu har nydt, udbredte sin qvægende Skygge over os og vore Boliger, medens mange andre Folk kæmpede med Krige, borgerlige Uroligheder og andre Landeplager. Og selv i de 7 Aar, vi nu have følt Krigens Byrder, hvor lykkelige have vi ikke været i Sammenligning med andre Folkeslag? Ikke have vi, som saamange andre Folkeslag, seet Valdpladser inden
220 vore Grændser bedækkede med de Slagnes Lig. Ikke have vi, som saamange andre Nationer, seet fiendtlige Krigshære nedtræde Sæden og Frugten paa vore Marker. Ikke have vi seet vore Huse, vore Boliger at fortæres af fiendtlige Flammer og os selv med Koner og Børn at forjages fra vore Arnesteder. Lad os

225 kun erindre det ulykkelige Tydskland; lad os erindre de mange fiendtlige
Krigshære, som nu i flere Aar have overfaret og ødelagt samme; dets mange
blodige Feldtslage; lad os gjenkalde os de mange i og udenfor Samme beleirede
Byer, af hvilke jeg kun vil nævne en eneste, den forhen saa blomstrende
Handelsstad Danzig, hvis Indvaanere have udholdt mere end et heelt Aars
230 Beleiring, som i al denne Tid neppe have havt drikkelig Vand, og har maattet
indaande en Luft, der har været forgiftet af døde Legemers rædsomme
Uddunstninger. Have vi da ikke modtaget umiskjendelige Prøver paa et
beskyttende Forsyn? Og tør vi som Christne ikke fremdeles forlade os paa den
Almægtiges Bistand?

235

2) Bevidstheden om en god og retfærdig Sag kan i vor nærværende Stilling give
os Mod til at opfylde vore Pligter og Kraft til at udholde vore Trængsler. Kan
det Menneske, som er sig slette Handlinger, Forbrydelser bevidst, taalmodigen
bære de Lidelser, som møde ham? Naar den Vellystige ved mere end eet Slags
240 Udsvævelser bringer en hemmelig Gift i sit legeme, som fortærer hans ædlest
Livssaft og nedbryder hans Sundhed, saa at han maa bære paa et udtæret, et
halv forraadnet Legeme, førend det endnu bliver et Bytte for Graven, kan han
da med Taalmodighed bære disse Lidelser? Naar Lediggængerer med alle sine
naturlige Fortrin maa blive tilbage, og han geraader i Armod og Elendighed,
245 medens den ufortrødne Flittige forfremmes til Ære, Lykke og Velstand; naar
Forbryderen indsluttes i et skummelt Fængsel og der maa lide den Straf, som
hans Misgerninger have paadraget ham; naar den Stolte, den Misundelige, den
Gjerrige, den Uforsonlige fylde deres Sjæl med tusindfold blive Følelser, fordi de
aldrig ville arbeide paa at dæmpe disse vilde Lidenskaber, som rase i deres
250 Inderste, kunde disse da standhaftigen udholde de Trængsler, som møde dem?
De have jo selv paadraget sig disse Trængsler, de ere jo selv Skyld i den Ulykke,
som rammer dem, og hvorledes skulde de da kunne med Taalmodighed bære
den? Og hvad der gjælder om enkelte Mennesker, det gjælder og om et heelt
Folk. Vistnok have vi syndet imod Gud, os selv og vore Medborgere, men ikke
255 saa imod fremmede Folkeslag, og allermindst imod vort Nabofolk. Om end usel
Handelsaand og nedrig Vindesyge kan have vanæret sig selv ved Falskheder og
Skændsler, saa er dette dog kun Enkeltes Brøde; vi have som Nation, som Folk, i
det Hele taalt langt flere Fornærmelser, end vi have tilføiet. Og skulde ikke
denne Bevidsthed om en god og retfærdig Sag kunne udruste os med Kraft til at
260 opfylde vore Pligter og udholde vore Trængsler? Denne Bevidsthed er lig en
usynlig Guddom, der formaaer store Ting; den indgyder os en himmelsk Kraft
til at opfylde de tungeste Pligter og bære de haardeste Lidelser; den væbner os

med standhaftig Frimodighed til at gaae selv de største Farer imøde. Held os
265 derfor, at vor Sag er god og retfærdig!

3) De lysende Exempler af Mennesker, som med Held have udført og lidt det
Samme, som vi skulle udføre og lide, kan ogsaa give os Mod til at opfylde vore
Pligter, Kraft til at udholde vore Trængsler. Og mangle vi vel saadanne
270 opmuntrende Exempler? Hvilke glimrende Mønstre paa Troskab i de tungeste
Pligters Opfyldelse paa uovervindelig Taalmodighed i Lidelser fremstille ikke de
hellige Bøger i en Abraham, Moses, Hiob, Paulus, og fremfor alt i
Christendommens guddommelige Stifter Jesus Christus! Og hvilke herlige
Exempler, som især ere opmuntrende for os i vor nærværende Stilling, finde vi
275 ikke i den verdslige Historie, saavel iblandt enkelte Mennesker som hele
Folkeslag. Hvo erindrer ikke af den nyere Historie de Nordamerikanske
Fristater, hvis Indvaanere, besjelede af ædel Frihedsfølelse, med den vise, ædle,
tapre, udødelige Washington i Spidsen, tilfægtede sig Uafhængighed og
Selvstændighed. Hvo erindrer ikke de kjække Sveitsere med deres ædle Borger
280 Wilhelm Tell og Flere, som med uovervindelig Tapperhed strede for deres
Frihed imod en dem langt overlegen Fiende, og vandt glimrende Seier. Hvilket
Lands Historie fremviser saa mange lysende Mønstre paa ægte
Fædrenelandskjærlighed, paa ædel Heltedaad, ligefra Kong Sverres og Hakons
Tider og indtil vore Dage, som vort eget Fødelands? Hvo iblandt os kjender ikke
285 selv iblandt sine Venner, Bekjendtere, Medborgere, Samtidige, Mennesker, der
have udmærket sig ved Mod og Tapperhed, som have udført herlige Bedrifter,
overvundet store Farer, udholdt de smerteligste Lidelser med utrolig
Standhaftighed, som have gjort og lidt Alt dette blot af varm Kjærlighed til deres
Fødeland og for dets Ære. Og skulde da ikke Enhver deraf kunne gjøre den
290 opmuntrende Slutning: hvad hine, hvad disse af mine Medmennesker, af mine
Brødre have gjort og lidt, det kan ogsaa jeg gjøre og lide; thi jeg er Menneske som
de, jeg føler hos mig de samme Kræfter, jeg har de samme Udsigter, jeg tør stole
paa den samme Bistand fra det Høie. Jo flere Forgængere vi have for os, som
have for os, som have betraadt den Bane, vi skulle betræde, desto tryggere kunne
295 vi fortsætte samme, desto sikrere tør vi haabe, at vi ikke forfeile Maalet. Lader os
da, mine Medchristne! efter Davids Opfordring i vor Text forlade os paa Gud;
lader os udøse vore Hjerter for ham, han er vor Tilflugt! Vor Sag er god, derfor
tør vi at haabe paa hans almægtige Bistand. Lad os kun i vor nærværende Stilling
vise en Tænkemaade og et Forhold, som er os som Mennesker og Christne
300 værdig. Lader os ved ægte Borgersind, ved ægte Borgerdaad, ved mandig
Taalmodighed i vore Trængsler, ved huld, virksom Deeltagelse i vore lidende

Brødres Nød gjøre os værdige til Guds naadige Hjælp og Beskyttelse. Hertil skjenke Du os Alle din Velsignelse, o Gud! for Jesu Christi Skyld. Amen.

305

Kilde

Taler, holdne i Borre-Hovedkirke paa den af Norges Regent Prins Christian Frederik anordnede Almindelige festlige Bededag.

Emneoversigt

310

1814, Preken

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/kraft-til-at-opfylde-vore-pligter-og-udholde-vore-traengsler>

315

320

325

330

335

340